

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 5/2004 vp

Valtioneuvoston selvitys neuvoston päätökseksi rajat ylittävän ajoneuvorikollisuuden torjun- nasta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 25 päivänä helmikuuta 2004 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen neuvoston päätökseksi rajat ylittävän ajoneuvorikollisuuden torjunnasta (E 14/2004 vp) hallintovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- poliisiylitarkastaja Reijo Pöyhönen, sisäasiainministeriö
- ylitarkastaja Reijo Lahtinen, Rajavartiolaitoksen esikunta
- rikostarkastaja Sanna Palo, keskusrikospoliisi
- yksikönpäällikkö Markku Kärkkäinen, Ajoneuvohallintokeskus.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Asiassa on kyse Alankomaiden kuningaskunnan aloitteesta neuvoston päätöksen tekemiseksi rajat ylittävän ajoneuvorikollisuuden torjunnasta. Aloitteen tarkoituksena on tiivistää ja kehittää eri maiden viranomaisten ja muiden tahojen yhteistyötä ajoneuvorikollisuuden torjumiseksi.

Aloite neuvoston päätökseksi sisältää artikla-luonnokset muun muassa kansallisten viranomaisten välisestä sekä viranomaisten ja yksityissektorin välisestä yhteistyöstä, ajoneuvorikollisuutta käsittelevän kansallisen yhteyspisteen nimeämisestä, jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten velvollisuudesta ilmoittaa varastetuista ajoneuvoista ja ajoneuvojen blankorekisteröintitodistuksista, jäsenvaltioissa toteutettavista toimenpiteistä ajoneuvojen rekiste-

röintiasiakirjojen väärinkäyttämisen ja varastamisen estämiseksi, Europolin (Euroopan poliisiviraston) informoimisesta sekä tarvittavan koulutuksen antamisesta.

Valvonta- ja rekisteriviranomaisten välinen yhteistyö ajoneuvorikollisuuden torjunnassa on tärkeää. EU:n tasolla Europol on tärkeä yhteistyökumppani. Myös Euroopan poliisiakatemia (CEPOL) tarjoaa verkoston kautta tietoa ja kokemusten vaihtoa ajoneuvorikollisuudesta.

Ajoneuvorikollisuuden vastaisia toimia voidaan aloitteen mukaan tehostaa muun muassa siten, että jäsenmaat liittyvät ajoneuvojen rekisteröinnissä keskinäiseen järjestelmään, joka perustuu yhteiseen 29.6.2000 tehtyyn ns. Eucaris-sopimukseen (European Vehicle and Driving License System). Järjestelmällä pyritään estämään varastettujen ajoneuvojen rekisteröiminen toi-

sessä maassa. Eucaris-järjestelmällä päästään auton alkuperäisiin tunnistetietoihin. Schengenin tietojärjestelmä (SIS) eroaa tästä siten, että se perustuu auton tunnistenumeroon. Jos tunnistenumeroa on muutettu, järjestelmä ei totea autoa varastetuksi.

Aloitetta neuvoston päätökseksi käsitellään neuvoston III pilarin poliisiyhteistyöryhmässä. Aloitteesta on pyydetty Euroopan parlamentin lausuntoa viimeistään toukokuussa 2004 pidettävässä täysistunnossa.

Valtioneuvoston kanta

Ajoneuvon määritelmää ja kansallisten viranomaisten sekä yksityissektorin välisen yhteistyön tehostamista koskevat artikkelit ovat Suomen näkökulmasta hyväksyttävissä eivätkä ne edellytä lainsäädäntömuutoksia. Viranomaisten ja yksityissektorin väliseen yhteistyöhön liittyen Suomessa on kansallinen ajoneuvorikollisuutta käsittelevä elin, joka kokoontuu yleensä kolme kertaa vuodessa. Mukana ovat poliisi, liikennevakuutuskeskus, rajavartiolaitos ja tulli. Mukaan voidaan kutsua myös yksityistä sektoria.

Ajoneuvorikollisuutta käsitteleväksi kansalliseksi yhteyspisteeksi Suomi tulee määrittelemään keskusrikospoliisin ajoneuvorikoksia käsittelevän jaoksen.

Varastetuista ajoneuvoista ja ajoneuvojen blanko-rekisteröintitodistuksista ilmoittamisen osalta ehdotus on hyväksyttävissä. Suomessa ajoneuvojen rekisteröintejä hoitavat käytännössä Ajoneuvohallintokeskuksen sopimuskumppaneina katsastustoimipaikat, autoliikkeet, vakuutusyhtiöt ja rahoitusyhtiöt. Näiden ns. sopimusrekisteröijien on pidettävä kirjaa heille toimitetuista blankoista rekisteriotelomakkeista ja ilmoitettava Ajoneuvohallintokeskukselle kadonneista ja varastetuista otelomakkeista. Ajoneuvohallintokeskusta on pyydetty ohjeistamaan sopimuskumppaneitaan ilmoittamaan anastetuista blanko-lomakkeista poliisille, jotta poliisi voi il-

moittaa ne vastaisuudessa SIS-järjestelmään. Anastetuista ajoneuvoista Suomessa syötetään tieto SIS-järjestelmään artiklan vaatimuksen mukaisesti ja tieto menee myös automaattisesti Interpolin ASF-tietokantaan.

Ehdotus rekisteritietojen tarkistamisesta uudelleenrekisteröintitilanteessa on hyväksyttävissä. Keskusrikospoliisin, tullin ja Ajoneuvohallintokeskuksen kesken on määritelty työnjako Suomeen rekisteröitävien käytettynä maahan tuotujen ajoneuvojen anastustietojen tarkastamisesta. Tulli on ryhtynyt 2.2.2004 lähtien tarkastamaan jokaisen autoverollisen ajoneuvon (henkilö- ja pakettiautot, moottoripyörät) anastustiedot SIS-järjestelmästä autoveropäätöksen tekemisen yhteydessä, ts. ennen ajoneuvon rekisteröintiä. Autoverottomien ajoneuvojen (kuorma- ja linja-autot, moottorityökoneet) osalta Ajoneuvohallintokeskus toimittaa keskusrikospoliisin rikostietopalvelulle kuukausittain listan edellisen kuukauden aikana rekisteröidyistä ajoneuvoista jälkikäteistä anastustietojen tarkastusta varten.

Ajoneuvohallintokeskuksessa ei ole tehty päätöstä Eucarikseen liittymisestä. Eucaris on rajattu ulos Ajoneuvohallintokeskuksen PAL-KO-hankkeesta, jonka ajoneuvoprojektit (rekisteröinti, katsastus ja tekninen hyväksyntä) valmistuvat 31.10.2005. Suomi tulee esittämään asiakirjan kirjallisissa kommentteissa, että koska kaikki jäsenmaat eivät kuulu Eucaris-järjestelmään, tulisi 7 artiklan 2 kohta muuttaa siten, että sanamuoto olisi "on mahdollisuuksien mukaan tarkastettava". Tämä vastaisi myös 7 artiklan 1 kohdan sanamuotoa "tarvittavat toimet" ja 6 artiklassa käytettyä sanamuotoa "jos se on mahdollista".

Rekisteröintitodistuksen väärinkäytön estäminen ottamalla se pois vahinkotapauksessa tai tapauksessa, jossa epäillään rikosta, vastaa kansallista lainsäädäntöä ja on hyväksyttävissä.

Suomella on asiassa tarkasteluvaraus.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että ajoneuvorikollisuuden luonne on muuttunut merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Ajoneuvoja anastetaan Euroopan unionin alueella vuosittain huomattava määrä. Kateisiin jääneitä autoja rekisteröidään muihin EU- tai kolmansiiin maihin tai autot puretaan ja myydään varaosiksi laajalle ulottuvilla markkinoilla. Toimintaan liittyy myös petosrikollisuutta, jolla tavoitellaan huomattavia vakuutuskorvauksia. Varsinkin rajat ylittävään ajoneuvorikollisuuteen liittyy muuta vakavaa ja järjestäytynyttä rikollisuutta. Skandinavian maita, Suomi mukaan luettuna, käytetään läpikulkumaina kuljetettaessa Keski-Euroopasta anastettuja ajoneuvoja Venäjän ja Baltian markkinoille. Saadun selvityksen mukaan viime vuoden aikana on kuitenkin ollut havaittavissa rajat ylittävässä liikenteessä kiinni jääneiden rikoksella vietyjen ajoneuvojen osuuden vähenemistä, mihin on ollut vaikuttamassa eri viranomaisten tehokas yhteistyö ja tietojen vaihto. Anastettujen ajoneuvojen rekisteröintiin Suomessa on puututtu tehostamalla muun muassa eri tietojärjestelmien ja tietokantojen hyödyntämistä.

Valiokunta korostaa niin viranomaisten välisen kuin viranomaisten ja yksityissektorin väli-

sen yhteistyön merkitystä ajoneuvorikollisuuden torjunnassa. Suomessa poliisi, tulli ja rajavartiolaitos harjoittavat tehokasta yhteistoimintaa, jonka kohteena on erityisesti muun muassa rikosten ennalta estäminen, paljastaminen ja selvittäminen. Keskusrikospoliisin, tullin ja Ajoneuvohallintokeskuksen kesken on vastikään määritelty työnjako käytettynä maahantuotujen ajoneuvojen anastustietojen tarkastamisessa. Valiokunta katsoo, että yhteistyötä niin Suomessa kuin kansainvälisestikin on kuitenkin syytä kehittää edelleen ottaen huomioon ajoneuvorikollisuuden kansainvälisen luonteen. Myös ajoneuvorikollisuuden torjuntaan liittyvä erityiskoulutus on tässä suhteessa yksi keskeinen osa-alue.

Valiokunta toteaa, että unionin tasoisille toimenpiteille yhteistyön tehostamiseksi rajat ylittävän ajoneuvorikollisuuden torjunnassa on selvää tarvetta. Valiokunnalla ei ole huomautettavaa valtioneuvoston kannan johdosta.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 20 päivänä huhtikuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
 vpj. Veijo Puhjo /vas
 jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
 Nils-Anders Granvik /r
 Lasse Hautala /kesk
 Rakel Hiltunen /sd
 Hannu Hoskonen /kesk

Lauri Kähkönen /sd
 Rosa Meriläinen /vihr
 Heli Paasio /sd
 Satu Taiveaho /sd
 Ahti Vielma /kok
 Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.